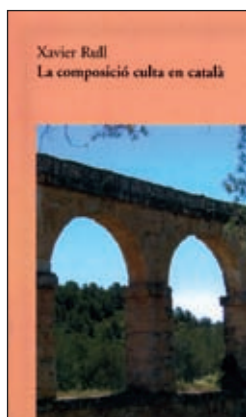


## La composició culta en català



Xavier Rull,  
*La composició culta en català*,  
Editorial Moll,  
Mallorca 2009.

El lingüista Xavier Rull (Falset, 1972) acaba de publicar l'estudi *La composició culta en català*, el qual s'arrangera al costat dels altres llibres seus anteriors: *Diccionari del vi* (Enciclopèdia Catalana, Barcelona 1999), *La formació de mots: qüestions de normativa* (Eumo, Vic 2004), *Els estrangerismes del català. Com són i per què en tenim. Una visió social i lingüística* (Universitat Rovira i Virgili, Tarragona 2008).

L'estudi consta de nou capítols, més el prefaci i la bibliografia: 1) Natura de la composició

culta; 2) Transcripció del llatí i del grec al català; 3) Morfologia; 4) Vocal d'enllaç; 5) Accent; 6) Pronúncia; 7) Homonímies i polisèmies; 8) Qüestions gràfiques de la unió de formants, i 9) Qüestions socials.

L'obra que presentem, doncs, tracta, amb voluntat d'exhaustivitat, la composició culta en català, és a dir, els mots recompostos, que constitueixen una gran part del lèxic de les ciències. Aporta noves dades a l'estudi d'aquests termes i és sens dubte un llibre útil, fruit de moltes hores de feina pacient. Cal dir que Rull és un treballador incansable i un autor prolífic. Ens plau de felicitar-lo des d'aquestes ratlles i encoratjar-lo a prosseguir els seus estudis.

Com s'acostuma a fer, indicarem alguns aspectes de l'obra que podrien ser millorats en una segona edició. N'apuntem quatre.

El primer, i sens dubte el més important, és que l'autor no s'atreveix a analitzar críticament la nova normativa del guionet establerta per l'Institut d'Estudis Catalans (de la qual parla detingudament en el capítol vuitè), cosa que fa que al llarg de tota l'obra figurin dins un mateix sac, grafats de la mateixa manera, per un costat els recompostos o compostos cultes (p.e.: *frenosplènic*, *cefalàlgia*) i, per un altre costat, els adjectius compostos formats, a partir del català, a la manera culta (p.e.: *físico-químic*,

*mèdico-quirúrgic*, *hispanoromà*, *ecològic-social*, *històrico-arqueològic*), que Rull, seguint l'Institut, escriu soldats, o sigui sense guionet (la qual cosa fa que, per exemple, amb *angloamericana -ana*, hom no pugui distingir, posem per cas, entre un 'americà d'origen anglès', cas en què *angloamericana* s'ha d'escriure junt, com a compost subordinat que és, i, també posem per cas, una 'societat alhora anglesa i americana (amb capital anglès i amb capital americà)', cas en què *anglo-americana* s'ha d'escriure amb guionet, com a compost coordinat que és. Acceptada la nova normativa del guionet, no solament sorgeixen problemes pràctics (dificultats en la pronúncia i en la comprensió dels mots compostos), sinó que també se'n ressent l'enfocament teòric, o sigui la manera com els tractadistes expliquen la mateixa teoria.

Un segon aspecte a millorar fa referència a la confusió entre semicultismes i pseudo-derivats. Així, *filial*, *cerebral*, *factual* o *auricular* (p. 24) no són semicultismes, sinó plenament cultismes (mots presos directament del llatí; un semicultisme seria, per exemple, *regla*, entre el llatí *regula* i el català *rellà*); els pseudo-derivats són mots que procedeixen directament del llatí amb el concurs d'un sufix (p.e., *verrucós -osa*, al costat del derivat format a partir del mot català *berrugós -osa*).

En tercer lloc, anotem, a propòsit de transcripcions i interpretacions de radicals grecs: el terme, proposat pel Termcat, *odoteca* (del mot grec *ódos* 'camí') (p. 39), hauria d'anar amb *hac*, *hodoteca* (perquè en grec hi ha esperit aspre); el primer radical del mot compost *litúrgia*, o sigui *lit(o)-*, ve de *leit(o)-* i significa 'funció pública', no pas 'sacerdot' (p. 134); *fotolit* no «és un compost culte clar» (p. 149), sinó que «és una reducció de *fotolitografia*» (p. 151); en realitat, hi ha un sol sufix *-ia*, no pas dos (p. 154), encara que s'accentua diferentment per raons històriques (ajudant-hi segurament el fet que els mots cultes que el contenen ens hagin arribat a través del francès o no); el DIEC2 ja admet *neumàtic* al costat de *pneumàtic* (p. 164).

Finalment, deixant de banda algunes (poques, gairebé inevitables) errates que el mateix autor ja deu haver advertit, notem alguna altra badada, com l'ús de *confusibilitat* per *confusió* (p. 162) i de *reaci* per *refractari* (p. 196).

I res més. Tornem a felicitar el lingüista pel seu treball i per ser capaç d'acceptar propostes assenyades d'altres autors (pp. 190-191) quan perfeccionen la normativa acadèmica. Pel que fa a la redacció, observem, encara, l'encert que té l'autor de fer un ús constant de la distinció *per / per a* davant d'infinitiu, d'acord amb la codificació fabriana. ◆

CARLES RIERA

## L'Agustí i la Martina



Olga Miracle,  
*L'Agustí i la Martina*,  
March Editor,  
Col·lecció «Contesgrans»,  
Barcelona 2009.

Aquest conte d'Olga Miracle, talment com la música que ella canta, captiva, embelleix, fa que mirem el que ens envolta amb esguard renovat.

El conte narra la història de la Martina, una noia un xic capriciosa que emprèn un viatge màgic a través de mons imaginaris. La guiarà la flamant Estrelleta, una estrella molt sàvia i eixerida. El viatge farà que la Martina s'adoni dels problemes de comunicació entre les persones i valori encara més l'amor de l'Agustí. Aquest, al seu torn, entendreà com n'arriba a ser d'important saber expressar el que sentim a les persones que ens envolten.

Un llibre ideal per a llegir amb els vostres fills a casa, per a reflexionar sobre les diferents «benes» que a vegades portem sense ser-ne conscients. En un món cada cop

més individualista és important adonar-nos de com en podem arribar a ser d'indiferents de la realitat que ens envolta. Una història molt adient també per a tots aquells mestres que vulguin tractar els valors en la classe de tutoria o en l'assignatura de ciutadania: el «poble sense colors - la bena als ulls» per a aprendre a observar realitats diferents; «la ciutat sorollosa - els taps a les orelles» per a aprendre a escoltar; «la terra erma - les comes lligades» per a trobar sortides a les dificultats del dia a dia i, finalment, el «món de l'Agustí - la boca tapada», per a aprendre a verbalitzar sentiments i opinions en les relacions interpersonals.

Tot això i molt més en un llibre magníficament il·lustrat per Daniel Miracle. Uns dibuixos que recullen l'essència del conte i en què, fixeu-vos-hi bé!, hi ha diver-

sos efectes òptics. Talment com la realitat que ens envolta, sovint res no és el que sembla a primera vista. Els infants podran pintarlos al seu gust i, en l'última pàgina, dibuixar com s'imaginen l'estrelleta del conte i enviar les seves opinions a la xarxa. En un enllaç a internet es podrà respondre la pregunta: «Qui és l'estrelleta d'aquest conte i com te la imagines?» D'aquesta manera, els lectors poden continuar participant, gaudint i aprenent amb *L'Agustí i la Martina*, fins i tot després d'haver llegit el llibre.

En definitiva, un conte dolç amb moltes possibilitats perquè infants i adults se'n llepin els dits. I esperem que els efectes terapèutics d'aquesta història tan deliciosament naïf es vagin escampant arreu del món! ◆

ANNA VIDAL